

Toplumsal Statü ve Algı Açısından Öğretmenlik Mesleğinin İncelenmesi

¹Zeynep PİŞKİN, ²Hanifi PARLAR

¹: 0000-0002-9500-2943 İZÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi, znppiskin@gmail.com

²: 0000-0002-6313-6955 Doç.Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi, hanifiparlar@gmail.com

Geliş Tarihi : 13.07.2020

Kabul Tarihi : 11.05.2021

Öz

Öğretmenlik, ülkenin geleceğini oluşturacak nesilleri yetiştirmesi açısından her zaman değerini koruyan mesleklerin başında gelir. Öğretmenin hak ettiği bu değeri layıkıyla görmesi mesleğini yerine getirirken onu motive eden önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenin toplumdaki sosyal, kültürel, ekonomik konumunun iyi bir seviyede olması mesleki başarılarını da beraberinde getirir. Bu çalışmada ülkemizde öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü, mesleğin toplum nezdinde nasıl algılandığı, öğretmenlik mesleğinin genel özellikleri, mesleğin statüsünü belirleyen faktörler, diğer mesleklerle statü ve algı açısından karşılaştırılması, geçmişten günümüze bu statü ve algıda yaşanan değişiklikler, öğretmenlerin kendi mesleklerine bakışı konularında literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca halen görevde olan farklı kademelere sahip iki öğretmenin görüşleri de alınarak içerden bir bakış ile konunun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonunda elde edilen bilgiler değerlendirildiğinde öğretmenlik mesleğinin toplumda her zaman kutsal sayılan bir meslek olmasının yanı sıra zaman zaman statüsünde değişiklikler yaşandığı görülmüştür. Bu durumda; öğretmen niteliklerinden kültürel ve sosyal hayatımızdaki değişikliklere, medyada kullanılan dilden politika yapımcıların aldığı bazı kararlara, ekonomik şartlardan lisans eğitiminin kalitesine kadar birçok etkenin rol oynadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Toplumsal Statü, Algı, Öğretmenlik Mesleği

Investigation of Teaching Profession In Terms of Social Status and Perception

Abstract

Teaching is one of the professions that always preserves its value in terms of raising the generations that will make up the future of the country. It is an important element that motivates him when he fulfills his profession to see this value he deserves as a teacher brings with it. In this study, we searched the literature on the social status of the teaching profession in our

*¹Zeynep PİŞKİN, İZÜ Sosyal Bil. Enst. Eğitim Yön. ve Den. Tezsiz Yük. Lisans Öğrencisi, znppiskin@gmail.com

country, how the profession is perceived before the society, the general characteristics of the teaching profession, the factors that determine the status of the profession, the status and perception of other professions, changes in this status and perception from past to present, and the teachers' view of their own professions. In addition, it was aimed to evaluate the subject with an inside view by taking the opinions of two teachers with different seniority who are still on duty. When the information obtained at the end of the study is evaluated, it is seen that the teaching profession is always a sacred profession in the society, as well as changes in status, from time to time. Many factors have been found to play a role.

Keywords: Social Status, Perception, Teaching Profession

1.GİRİŞ

Öğretmenlik, dünyanın çok farklı coğrafyalarında yüzyıllardır en saygın mesleklerden biri olarak görülmüştür. Bir ülkenin gelecek nesillerini yetiştirme görevini üstlenmiş bir meslektir. Öğretmen, bugüne kadar elde edilen birikimleri zaman içerisinde yoğurarak yeni kuşaklara aktaran; öğrencilerine ait oldukları medeniyet ve insanlığın tecrübesini ileten kişidir (Özoğlu, Gür ve Altunoğlu,2013). Toplumsal faydayı ve topluma hizmeti amaçlayan bu meslek hemen herkesin saygısını kazanmıştır. Ancak değişen hayat şartları ve teknolojik gelişmeler dünya genelinde öğretmenlik mesleğinin de dönüşümüne sebep olmuş; hatta zaman zaman bilgiye kolay ulaşabilmek öğrencinin ve toplumun gözünde öğretmene bakışı değiştirmiştir (Mutluer ve Yüksel,2019). Tarihi birikimimizde sıklıkla yer alan hoca-talebe ilişkisi yeni çağa ve bu çağın gereklerine yenik düşmüş gibidir.

Bir mesleği yapanların meslekteki başarıları ve elde edilen çıktılar birtakım olgularla doğrudan ilişkilidir. Bunlardan biri de mesleğe toplumun bakışı ve mesleğin statüsüdür. Bugün geldiğimiz noktada öğretmenlik mesleğinin statüsünün ve saygınlığının geçmişe nazaran düştüğünü söylemek zor olmaz. Sosyal statüsü düşük bir öğretmenin öğrenci üzerinde istenilen etkiyi ortaya koyması beklenemez (Özkale,2016).

Bu araştırmada Türkiye’de, toplumsal statü ve algı açısından öğretmenlik mesleğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma toplumsal statü ve algı açısından öğretmenlik mesleğinin durumunu ilgili literatürü taramak yoluyla ortaya koymuştur. İlgili alanyazın taranarak mesleğin statüsünü etkileyen faktörler tespit edilmiş ve bu faktörlere hem öğretmenlerin hem de toplumun etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Öğretmenlik mesleğinin statü açısından diğer bazı mesleklerle kıyaslanarak toplumun bakış açısı tespit edilmiştir. Geçmişten günümüze öğretmenlik mesleğinin statüsündeki değişiklikler belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin

mesleklerinin statüsü hakkındaki görüşleri ortaya konmuştur. Statüyü arttırmanın mesleğin başarısına etkisi üzerinde durulmuş ve mesleğin statüsünü arttıracak unsurlara değinilmiştir. Ayrıca çalışmada halen görevde olan farklı kıdemlerdeki iki öğretmenin görüşleri de alınarak çalışmaya içerden bir bakış açısı kazandırılmıştır. Çalışma öğretmenlik mesleğinin statüsünün yükseltilebilmesi için mesleğin içinde olanların görüşleri de alınarak öneriler sunmuş olması açısından önem taşımaktadır.

Statü, Algı ve Meslek Kavramları

TDK sözlüğünde statü; bireyin, bir kurumun ya da bir toplumun içindeki durumu olarak tanımlanmıştır (TDK,2020). Statü, kişinin sosyal hayatta işgal ettiği yer anlamını taşır (Ataünal,2000:100). Bir başka tanımda statü; fert, kurum veya mesleğin içinde bulunduğu toplumsal konuma yüklenen değerdi (Akyüz,2001:201). Statüyü belirlemek amacıyla bazı genel ölçütler kullanılır: Aile durumu, ekonomik durum, işin faydalı olma düzeyi, eğitim seviyesi, görevin toplumda oluşturduğu etki, cinsiyet, ücret vb. Kişinin bu ölçütlere ne oranda uyup uymadığı toplumdaki statüsünü belirler.

Toplumdaki bireylerin bir mesleğe verdikleri değer, o mesleğin statüsüdür. Statünün iki kökeni vardır: Birincisi; verilen statüler, ikincisi; kazanılan statüler (Tezcan,1997:263).

Bireyin yaş, cinsiyet, ırk ve öteki fiziki özellikleri gibi doğuştan getirdiği ya da doğar doğmaz toplum tarafından bireye yüklenen statüler verilmiş statülerdir.

Bir eğitimciyi ilgilendiren statü kazanılmış statüdür. Bireyin kendi emek, eğitim ve yetenekleri ile elde ettiği statüdür. Burada statü ile bireyin zekâ, yetenek, sosyal sınıf, inanç, eğitim seviyesi ve bilgi birikimi arasında ilişki söz konusudur (Akyüz,2001:203).

Bireyler toplumca belirlenmiş statü ve rollere ne derece uyum sağlarsa toplumun düzenliliği o derece artar. Bir statüye zamanla yeni sorumluluklar ve görevler eklenebileceği gibi sosyal sistemde ortaya çıkan yeni durumlar, statünün fonksiyonlarının değişmesi ile sonuçlanabilir.

Statüyü belirleyen ve etkileyen faktörler hakkında şunlar söylenebilir:

Demokratik ya da totaliter her toplumda soy bağı kişinin toplumsal statüsünü belirler.

- Bireyin ekonomik gücü statüyü belirler.
- Bireyin yaptığı işin yararı statüyü belirler.
- Bireyin eğitim düzeyi statüyü belirler.
- Bireyin inancı statüyü belirler.
- Bireyin cinsiyet, güzellik, yaş gibi biyolojik özellikleri statüyü belirler.

TDK sözlüğünde algı; bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varma, fark etme, idrak şeklinde tanımlanmıştır. Algı; nesne ya da olayların özellikleriyle ve çevrelerindeki diğer nesne ve olaylarla olan ilişkileriyle beraber değerlendirilmesi sürecidir (Ceviz,2018).

Bireyin içinde yaşadığı toplumun etkisi ile kişi, nesne ya da durumları algılayıp tutumlar oluşturmasına toplumsal algı denir. İnsan çevreden gelen uyarıları alırken yalnız değildir. Toplum içinde yaşadığı ve toplumsal değerleri paylaştığı için uyarıları olduğundan farklı algılar.

TDK sözlüğünde meslek; kazanılması düzenli bir eğitimle olabilen, sistematik bilgi ve becerilere ihtiyaç duyan, insanlığa fayda sağlayacak mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında gelir elde etmek için yapılan, kuralları önceden belirli olan iş olarak tanımlanmaktadır. Bir mesleğin toplumsal statüsü ve saygınlığı ile o mesleğe üye bireylerin niteliği arasında güçlü bir ilişki vardır. Statünün yüksek olduğu mesleklere daha çok kişi yönelmekte ve bunlar arasından en başarılı olanlar tercih edilmektedir. Ayrıca, statüsü yüksek meslekleri icra eden kişiler çoğunlukla daha yüksek motivasyona sahiptirler ve mesleklerine ilişkin kaygıları daha azdır (Özoğlu, Gür ve Altunoğlu,2013).

Mesleki Statü

Mesleki statü denildiğinde akla gelen ilk ölçüt çoğunlukla mesleğin ekonomik getirisi. Dünyanın hemen her yerinde, mesleğin ekonomik getirisi meslek için dikkate alınan bir saygınlık unsuru olarak görülür. Mesleklerin saygınlığını belirleyen önemli bir ölçüt de mesleğin topluma sunduğu hizmetin toplum nezdindeki değeri ve karşılığıdır. Bir diğer ölçüt ise; mesleğe girişte şart olan eğitim süresidir. Daha uzun süreli eğitim gerektiren mesleklerin toplumsal statüsü daha yüksektir. Mesleki statü ile mesleki standartların gelişmişliği arasında da sıkı bir ilişki vardır. Bir meslek belirli standartlara bağlı olarak üyelerini kabul ediyor veya dışlıyorsa ve yine belirli standartlara bağlı olarak üyelerinin çalışma düzenini sağlıyorsa o mesleğin statüsünün daha iyi seviyede olduğu söylenebilir (Özoğlu, Gür ve Altunoğlu,2013). Bir başka araştırmada mesleklerin statüsünü düşüren ya da yükselten üç faktör olduğu üzerinde durulmuştur. Bunlar; toplumda o mesleğe duyulan ihtiyaç, mesleğin sahibine sağladığı imkânların kalitesi, mesleğe duyulan saygı olarak ifade edilmektedir (Gökçe,1984).

“Türkiye’de Çalışma Yaşamı ve Mesleklerin İtibarı” başlıklı araştırmada Türk insanının bir mesleğin toplumsal statüsünü belirlerken 16 farklı kritere dikkat ettiği görülmektedir.

Tablo 1. Bir Mesleğin Toplumsal Statüsünü Belirleyen Faktörler

ÖZELLİKLER	ÖNEM DÜZEYİ (%)
İyi bir ücret	89,2
İş garantisi	88,8
İşin kaza ve ölüm riski içermemesi	88,2
Stresin az olması	86,4
Uygun çalışma saatleri	84,8
Topluma faydalı bir iş olması	83,6
Kendi kararlarını verebilme imkânı	82,6
İşin toplumdaki saygınlığı	82,0
Başarı hissi vermesi	81,4
Önemli kararlarda söz sahibi olmaya imkân tanınması	78,6
Yeni beceriler kazandırması	78,4
Kolay olması	73,8
Bol izin ve tatil süresi	72,8
Beden ile çalışmayı gerektirmemesi	71,8
Sorumluluk gerektirmemesi	71,2
İlginç bir iş olması	67,8

Kaynak: (Sunar, vd. ,2015)

İlgili tablo incelendiğinde, Türk insanı için bir mesleğin statüsünü belirleyen en önemli faktörün, mesleğin sağladığı ekonomik şartlar olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra işsiz kalma kaygısının olmayışı ve mesleğin hayati anlamda risk taşıyor oluşunun da bir mesleği Türk insanının gözünde yüksek statülü kıldığı anlaşılmaktadır.

TDK sözlüğünde öğretmen; mesleği bilgi öğretmek olan kişi, hoca, muallim, muallime şeklinde tanımlanmaktadır.

İnsanoğlunun yeryüzüne gelişi ile başlayan öğretim faaliyetleri önceleri aile fertleri, kabile büyükleri eliyle gerçekleşmekteydi. Daha sonraları bilgiler çoğalıp karmaşıklıktıkça yeni nesle bilgi aktarımı yapacak, onun yaşama hazırlanmasına destek olacak bilgilerin bu iş için ayrılan özel bir kurumda ve görevi sadece öğretmek olan kişilerce yapılması kabul görmeye başlamıştır (Oktay,1991:187).

Öğretmenliği bir meslek olarak tanımlama çalışmaları cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren başlamıştır.13 Mart 1924 tarihinde TBMM’de kabul edilen “Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu” nun 1. Maddesinde “muallimlik; devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye

vazifesini üzerine alan, müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir” denilmekte ve öğretmenliği devletin kamu görevi olan eğitim ve öğretimi üstlenen bir meslek olarak tanımlamaktadır.14 Haziran 1973 tarihinde yürürlüğe giren 1739 sayılı Temel Eğitim Kanunu’nun 43.maddesi ise öğretmenliği; “devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlamaktadır (Özoğlu,2010).

Öğretmenlik, insanlığın en eski ve en vazgeçilemez meslekleri arasında ilk sırada bulunmaktadır. Toplumun ve kültürün sürekliliği için bu mesleğin oynadığı rol, onu diğer meslekler arasında alternatifsiz kılmaktadır. Öğretmenlik mesleğinin üstlendiği en önemli görev, bilim ve insanlık mirasının genç kuşaklara aktarılmasıdır. Öğretmen, bugüne kadar elde edilen birikimleri zamanla yoğurarak genç nesle aktaran; okulda çocuklara ait oldukları medeniyet ve insanlık tecrübesinin ayrıntılarını veren ve onları yetiştiren kişidir. Genç nesil kendi medeniyetine olan aidiyetini ve alakasını öğretmeni üzerinden kurar ve geliştirir (Özoğlu, Gür ve Altunoğlu,2013).

Öğretmen, “resmi ya da özel bir eğitim kurumunda çocukların ve gençlerin öğrenme yaşantılarına rehberlik etmek ve yön vermekle yetkilendirilmiş ve bu amaçla eğitim alıp yetiştirilmiş kişidir.(Duman,1991:6).

Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak yasal çerçevede de kabul edildiğine göre, bu mesleği tercih eden insanların mesleğin şartlarını tam olarak yerine getirmeleri için birtakım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir (Şişman,2006:212).

Öğretmen davranış mühendisidir. Görevde istenen performansı gösterebilmesi ve üzerine düşen sorumlulukları yerine getirebilmesi için yetiştirilmesi sırasında mesleği ile ilgili birtakım nitelikleri kazanabilmiş olması gerekmektedir (Kaya,1984: 78).

Öğretmenlik mesleği, sağlık grubu meslekleri gibi bir yardım mesleği olarak görülebilir. Öğretmen, kendisine emanet edilen genç kuşakları toplumun kendisine sunduğu imkânları da kullanarak eğitmekle yetkilendirilmiştir. Bunu yaparken öğrencilerinin sahip oldukları bilgi, beceri, tutum ve değerleri toplumsal beklentiler içerisinde en üst seviyeye çıkarmakla sorumludur (Özkale,2016).

Öğretmenlik mesleğine atfedilmiş özel bir gün de olup Atatürk’ün doğumunun 100.yılı kutlamaları çerçevesinde; “Millet Mektepleri Başöğretmenliğini” kabul ettikleri 24 Kasım 1928 tarihinden dolayı 24 Kasım günü “Öğretmenler Günü” olarak kabul edilmiş ve 1981’den beri de ilgili yönetmelik kapsamında her yıl kutlanmaya başlanmıştır (Balcı,1991).

Öğretmenlik Mesleğinin Temel Özellikleri

Eğitim, mevcut değerleri genç kuşaklara aktararak sosyalleşmeyi sağlamak, kişisel yeteneklerin keşfedilmesi ve geliştirilmesinde bireye yardım ederek kişilik kazanmasını sağlamak, yaşamını sürdürebilmek ve sosyal yaşama katkıda bulunmak üzere bireylerin ihtiyaç duyacağı bilgi, beceri ve davranışlar ile iş görme alışkanlığı kazandırarak meslek sahibi olmalarını sağlamak gibi pek çok önemli işlevi yerine getirir. Eğitim sistemlerinin bu temel işlevleri tam anlamıyla yerine getirebilmesi, sistem içinde yer alan öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. Bu sebeple bir ülkede eğitim ile ilgili çıktıları iyileştirmenin yolu, öncelikle öğretmen niteliklerini iyileştirmekten geçmektedir. Öğretmenler, eğitimin başlatıcı, geliştirici ve uygulayıcısı olarak eğitim sisteminin en önemli ögesi olduğu için nitelikli öğretmenler yetiştirme gayreti her daim toplumların gündeminde kendine yer bulmuştur (MEB ÖYGM,2017).

MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında ulusal ve uluslararası uzmanlar, akademisyenler, öğretmenlerin katılımıyla yapılan çalışmalarda;

- Bireysel ve mesleğin gerektirdiği değerler, mesleki açıdan gelişim
- Öğrencisini tanıyabilme
- Öğrenme ve öğretme süreci hakkında bilgi sahibi olma
- Öğrencinin öğrenmesini ve gelişimini takip etme ve değerlendirme
- Okul, veli ve toplum ilişkileri
- Öğretim programı ve içerik bilgisi

olmak üzere 6 ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” belirlenmiştir.

Tablo 2.Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

A. Mesleki Bilgi	B. Mesleki Beceri	C. Tutum ve Değerler
Alan Bilgisi	Eğitim Öğretimi Planlama	Milli, Manevi ve Evrensel Değerler
Alan Eğitimi Bilgisi	Öğrenme Ortamları Oluşturma	Öğrenciye Yaklaşım
Mevzuat Bilgisi	Öğretme ve Öğrenme Sürecini Yönetme	İletişim ve İş Birliği
	Ölçme ve Değerlendirme	Kişisel ve Mesleki Gelişim

Kaynak: (MEB ÖYGM,2017)

Sosyal ilişkiler açısından öğretmenlik, diğer bazı mesleklerden farklı olarak geniş bir insan kesimiyle etkileşim içinde yerine getirilen bir meslektir. Öğretmenlik, sadece okul ve sınıf ortamında öğrencilerle değil, okul dışında da veliler ve toplumla iç içe olan bir meslektir.

Öğretmenin niteliği ve yeterliliği eğitim öğretim faaliyetinden istenen başarıya ulaşabilmede en önemli etkidir. Öğretmenlik mesleğinin kendine has bazı özellikleri söz konusudur.

Etkili bir öğretmende bulunması arzu edilen kişisel özellikleri aşağıdaki başlıklar halinde sıralamak mümkündür:

- * Sabırlı davranır, olaylar karşısında dayanıklıdır ve duygularını kontrol etmeyi becerir.
- * Farklı inanç, görüş ve gruplara saygılı ve uzlaştırıcıdır.
- * Giyimine, temizlik ve düzenine dikkat eder.
- * Kendini geliştirmeye ve eleştirilmeye açıktır.
- * Bireysel sorunlarıyla sınıfı ve okulu meşgul etmez.
- * Öğrencileri güdüleyici özelliklere sahiptir.
- * Başarıya odaklanmıştır, öğrenciden yüksek başarı beklentisi içinde, destekleyicidir.
- * Düşünce ve davranışlarıyla öğrenciler için modeldir.
- * Öğrencilere karşı güler yüzlü, hoşgörülü ve sevecendir.
- * Öğrencilere karşı güvenilir, dürüst, nesnel, sırdaş ve dosttur.
- * Sınıfta yapıcı ve eğitsel bir disiplin oluşturur.
- * Liderlik özelliklerine sahiptir.
- * Öğrencileri, velileri, çevresini etkilemede başarılıdır.
- * Arabuluculuk, hakemlik, temsilcilik özelliklerine sahiptir.
- * Cesaretlendirici ve destekleyicidir.
- * Sevecen, anlayışlı ve esprilidir.
- * Sorunlardan şikâyet etmek yerine onlara çözüm bulmak için gayret gösterir.
- * Sınıfta otoriteyi sağlar, sınıfı grup olarak cezalandırmaz, cezaları bireysel olarak verir.
- * Verdiği ödevleri mutlaka izler ve kontrol eder.
- * Eğitim bilimlerinin temel kavramlarını tanır ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı etkinlikler düzenler.
- * İyi bir gözlemcidir, kendini sürekli geliştirme gayreti içindedir.

Nitelikli bir öğretmende olması beklenen mesleki özellikleri aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür:

- * Zamanı verimli kullanır, derslere vaktinde başlayıp vaktinde bitirir.
- * Mesai arkadaşlarıyla işbirliği içinde çalışır.
- * Öğrencisini iyi tanır, sorunlarını bilir ve buna göre davranır.
- * Öğrencilerinin çeşitli problemleri çözerek yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine olanak sağlar.
- * Öğrendiklerini günlük hayatta kullanabilen öğrenciler yetiştirir.
- * Öğrencilerini üst eğitim kademelerine taşır, topluma kazandırır.
- * Eğitimle ilgili son gelişmeleri takip eder ve bunları sınıfta uygulamaya koyar.
- * Sınıf yönetiminde öğrencinin etkin rol almasını sağlar.
- * Kendini sürekli geliştirmenin arayışı içinde olur.
- * Güvenilir ve geçerli ölçme değerlendirme metotlarını kullanarak öğrenci gelişimini nesnel değerlendirir.
- * Öğrencilere, öğrenmenin hayat boyu devam eden bir süreç olduğu bilincini kazandırır.
- * Demokratik bir sınıf ortamı oluşturarak öğrencisinin kendini gerçekleştirebilmesine fırsat ve imkân sağlar.
- * Farklı öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinden sınıf içinde faydalanır (Çelikten, Şanal ve Yeni,2005).

Öğretmenin niteliği sadece mesleğe hazırlık sürecinde aldığı eğitimle sınırlandırılmamalıdır. Öğretmene mesleki açıdan kendini geliştirme anlayışı verilmeli ve bu düşüncenin uygulanabilmesi için de gerekli imkânlar sağlanmalıdır. Bunun için öğretmenin kişisel yaşam şartlarının maddi yönden belirli bir seviyeye çıkarılması ve gerekli hizmet içi eğitim olanaklarının sağlanması şarttır. Öğretmen hayatının her döneminde mesleğini sürdürür. Hayat boyu görevinin başındadır. Bu özellik öğretmenin biyolojik, psikolojik ve sosyal istekleri yönünden fedakârlığı gerektirir (Yetim ve Göktaş,2004).

Son yıllarda bilgiye ulaşma yollarının tümüyle değişmesi, bilginin müthiş bir hızla oluşturulması ve kullanıma sürülmesi, bununla birlikte ekonomi ve teknoloji alanlarındaki değişimlerin doğal sonucu olarak öğretmenin eğitimi ve yetiştirilmesi de büyük bir çatışmayla karşı karşıya kalmıştır (Altan,2017).

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Belirleyen Faktörler

Dünya üzerindeki tüm toplumlar için öğretmenlik mesleği önemlidir. Çocuğun sosyalleşmesinde, toplumun kültür ve değerlerinin yeni kuşaklara aktarılmasında, toplumun bilinçlendirilmesinde, var olan siyasi düzenin ve demokratik ideallerin muhafaza edilmesinde ve geliştirilmesinde ve ülkelerin ekonomik kalkınmasında öğretmenin rolü tartışılmaz. Bu nedenle Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin hak ettiği statü ve koşullara ulaştırılması ve var olan sorunların çözüme kavuşturulması öncelikli olarak ele alınması gereken bir konudur (Erden,2005).

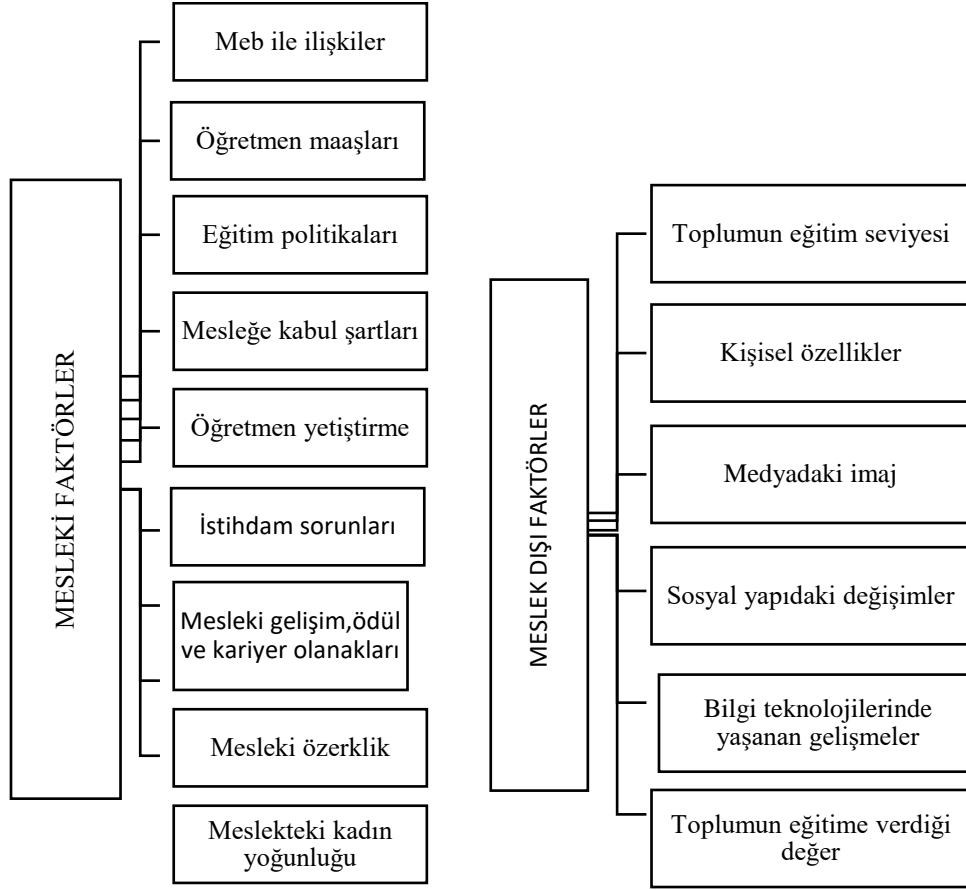
ILO ve UNESCO tarafından 1966 yılında yayınlanan “Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesi” isimli belgede öğretmenlere ilişkin kullanılan statü terimi şöyle tanımlanmıştır: Hem kendilerine verilen konumu hem de kendilerine öteki mesleklere kıyasla sunulan çalışma koşulları, ücret ve diğer maddi getirilerdir.” (ILO/UNESCO,1966).

Öğretim mesleğinin uygulayıcısı olarak öğretmenin toplumda belirli bir statüsü vardır. Öğretmen statüsü toplumlara göre farklılık göstermekle beraber eski yıllarda neredeyse tüm toplumlarda saygın bir meslek olarak kabul görmekteydi. Fakat son yıllarda öğretmenler çeşitli etkenler sebebiyle düşük bir statü değerlendirmesine tabi tutulmuşlardır (Tezcan,1997:264).

Öğretmenliğin toplumsal statüsünü belirleyen; alınan ücret, öğretmenlerin öğrenim derecesi, toplumsal köken, cinsiyet gibi pek çok faktör söz konusudur (Tezcan,1997).

Öğretmenlerin statüsünü ve gücünü belirleyen temel faktörlerden birinin sosyal ve ekonomik durumları olduğu, bu durumun da mesleğin itibarını olumsuz etkilediği ve mesleğe daha az sayıda nitelikli kişinin yönelmesine sebep olduğu bilinmektedir. Bir mesleğe atfedilen statü ile o mesleğin maddi getirileri, meslekte çalışanların maaşları, sosyal olanakları, çalışma şartları vb. arasında çok yakın bir ilişki söz konusudur. Ne yazık ki öğretmenlik mesleğinin bugünkü itibar ve statüsü diğer bazı mesleklere kıyasla oldukça düşüktür (Çelikten, Şanal ve Yeni,2005). Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsünü etkileyen birden çok faktör bulunmaktadır. Bunları aşağıdaki şekilde olduğu gibi özetlemek mümkündür (Mutluer ve Yüksel,2019).

1.Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünü Etkileyen Faktörler

Kaynak: (Mutluer ve Yüksel,2019)

Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen bir faktör olarak çalışma koşullarından bahsedilebilir. Öğretmenliğin ne derece uzmanlık mesleği olduğu, görevini yerine getirirken ona tanınan özerklik, öğretmene duyulan saygı ve güven bu mesleğin statüsünü etkilemektedir. Ayrıca medyanın meslek ile ilgili yayınları da mesleğin saygınlığını etkilemektedir. Politika belirleyiciler ve üst düzey uygulayıcıların beyanları ve tutumları da mesleğin statüsüne etki etmektedir. Günümüzde öğretmen istihdamı halen KPSS’deki puan üstünlüğüne göre yapılmaktadır. Ancak atamalarda standart bir baraj puanının olmayışı öğretmenliğin niteliğine ilişkin de asgari bir standardın olmadığı anlamına gelmektedir. Bazı alanlarda öğretmen adayları çok yüksek puanlarla atanamazken bazı alanlarda ihtiyaç olduğu için öğretmen adayları çok düşük puanlarla atanabilmektedir. Burada istihdam edilecek öğretmenlerde en azından belli bir standardın konulması ve atamaların bu şekilde yapılması mesleğin statüsünü olumlu etkileyecek bir faktör olduğu da kesindir (Özoğul, Gür ve Altunoğlu,2013).

Türkiye’nin eğitim sorunlarına çok sayıda öneri geliştirmiş olan John Dewey, mesleğin statüsüne etkisi bakımından öğretmen maaşlarına dikkat çekmiştir. Öğretmen maaşlarının tutarı sorununu ivedilikle ele alınması gereken bir sorun olarak görmüştür. “Öğretmenler nasıl olursa,

okullar da öyle olur. ” diyerek öğretmenleri aç bırakacak maaşlarla iyi öğretmenlerin okullara çekilebilmesinin imkânsız olduğunu vurgulamıştır (Dewey,1987:163).

Öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü, saygınlığı öğretmen niteliklerinden bağımsız düşünülmemelidir. Zira saygınlığı düşük bir mesleğe donanımlı, nitelikli insan gücü yönelimi ve talebi söz konusu olamaz (Gönülaçar,2016).

Mesleklerin sosyal statülerinin ortaya çıkmasında sosyal kabul kadar yasal bir zemine kavuşabilmeleri de oldukça önemlidir. Bir mesleğin statüsünü belirleyen faktörlerden;

- * uzmanlık bilgisi
- * mesleğe giriş ölçütü
- * mesleki etik
- * mesleki örgütlenme
- * görev yapma koşulları
- * toplum tarafından kabul görmesi en etkili faktörler olarak sıralanmaktadır (Özkale,2016).

Öğretmenlik mesleğinin statüsünü olumlu anlamda etkileyen en önemli faktörler; öğretmenin mesleki ilke ve değerlere uygun davranışlar sergilemesi, öğretmen eğitiminin nitelikli olması, insana hizmetin söz konusu olması, sosyal ve ekonomik getirisi olan bir meslek olması, aile ve öğrencilerin olumlu görüşleri, kültürde ve dinde öğretmenin kutsal kabul edilmesi olarak sıralanabilir. Öğretmen eğitiminin kalitesi ve bu süreç sonucunda nitelikli öğretmenlerin sisteme dahil edilmesi mesleğin statüsünü olumlu etkileyen bir diğer unsurdur. Mesleğin statüsünü olumsuz etkileyen unsurlardan ise; maddi getirisinin az olması, bazı öğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışları, özlük haklarındaki yetersizlikler, paydaşlar ile yürütülen olumsuz ilişkiler, üst düzey yöneticilerin olumsuz davranış ve söylemleri, medyanın mesleğe zarar verecek olumsuz yayınlar yapması, öğretmenden çok veli ve öğrenciye değer verilmesi, eğitimde başarıya ulaşamama ve liyakate göre atamaların yapılmıyor olması öne çıkmaktadır (Bozbayındır,2019).

Mesleğin statüsünü belirlemek amacıyla yapılmış bir başka çalışmada da statüyü etkileyen en etkili faktörün maddi kazançlar olduğu ifade edilmektedir (Mutluer,2018).

Yapılan çalışmalarda öğretmenlerin genellikle öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün düşük ya da orta olarak belirttikleri, hiçbirinin mesleklerinin statüsünü yüksek olarak ifade etmedikleri görülmektedir. Ayrıca lise öğretmenlerinin mesleğin sosyal statüsüne dönük algılarının ilkökul ve ortaokul öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu da tespit edilmiştir. Mesleğin statüsünün büyük oranda ekonomik getirisi ile ilişkilendirildiği, öğretmen

maaşlarının yetersiz bulunduğu, öğretmenin kaliteli eğitim verebilmesi için zihninin maddi sorunlardan arınmış olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu mesleğin sunduğu kariyer ve mesleki gelişim imkânlarının kısıtlı oluşu da sosyal statüyü olumsuz etkilemektedir. Bu anlamda bir diğer olumsuzluğun da MEB bünyesinde öğretmenlerin farklı özlük haklarına sahip olacak şekilde istihdam edilmeleri olduğu görülmektedir (Mutluer ve Yüksel,2019).

Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsü ve konumunu öğretmen yetiştirme işlevinden bağımsız düşünmek imkânsızdır. Çünkü saygınlığı düşük olan bir mesleğe nitelikli insan gücü girdisi beklenemez. Öğretmenlik mesleğinin statüsü toplumdan topluma değişmekte; hatta bir toplum içinde farklı kesimler arasında da değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin; kırsal kesimlerde öğretmenlerin saygınlığı şehirlere oranla daha yüksektir. Ayrıca ülkemizde öğretmenlik, alt gelir grubundaki kişiler için yüksek statülü bir meslek olarak tanımlanırken üst gelir grubundaki kişilerce düşük statülü bir meslek olarak tanımlanmaktadır. Ekonomik kazancının yeterli olmayışı yanında toplumumuza ve eğitim sistemimize has çeşitli faktörler de öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsünü düşürmektedir. Özellikle öğretmenlere uygulanan istihdam politikaları bu konuda olumsuz etki etmektedir. Bu politikalarla öğretmenlik mesleği toplum nezdinde “herkesin yapabileceği bir meslek” konumuna düşürülmüştür ki bu durum yasalarda belirtilen öğretmenlik mesleğinin bir “uzmanlık” mesleği olduğu vurgusuna ters düşmektedir. Öte yandan öğretmenliğin statüsünün devletin eğitime verdiği önemle ilişkili olduğu da yadsınamaz bir gerçektir (Özoğlu,2010).

Bir başka araştırmadaki katılımcıların görüşlerine göre medyada yer alan haberler, öğretmenlerin tümüne genellenmektedir. Bunun sonucunda ise öğretmenlere karşı olumsuz algılar ortaya çıkmaktadır. Bu genellemeler, adeta yönlendirme etkisi yapmakta ve toplumun öğretmenlik mesleğine bakışını ciddi ölçüde değiştirmektedir. Öğretmenlerin başarılarına yeterince yer verilmediği belirtilmekte ve çoğunlukla olumsuz örneklerin verilmesi sonucunda toplumdaki düşüncelerin de olumsuz yönde değiştiği vurgulanmaktadır (Doğan,2018).

Hem uzman hem de öğretmen görüşlerinden mesleğin statüsünün düşük olmasının sebepleri; öğretmen yetiştiren kurumlar, çalışma şartları, ekonomik durumu, medya, öğretmen niteliği, yöneticiler ve politikalar olarak sıralanmıştır. En sık ifade edilen nedenler; maaşların düşük olması ve mesleğin değerinin toplum nezdinde anlaşılabilmesidir. Öğretmen adayları mezun eden okulların sayısının fazla olması, bu okullara girişte meslek için olmazsa olmaz denebilecek kriterlerin konmayışı, lisans eğitiminin yetersiz oluşu, farklı bölüm mezunlarına öğretmen olma hakkı verilmesi, mesleğin statüsünü olumsuz etkileyen faktörlerdendir (Ünsal,2018).

Öğrencilerin ders geçmelerinin kolaylaştırılmasının, öğretmenleri öğrencilerinin gözünde önemsizleştiren yanlış bir uygulama olduğu da ifade edilmektedir. Ayrıca ödüllendirme ve meslekte yükselme imkânlarının yetersiz oluşu da öğretmenler açısından statüyü olumsuz etkileyen durumlardandır (Özkale,2016).

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünün Diğer Mesleklerle Karşılaştırılması

1739 sayılı Temel Eğitim Kanunu'nda öğretmenlik “özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmaktadır. Yasal düzenlemelerde uzmanlık mesleği olarak geçiyor olsa da uygulamada öyle olmadığı görülmektedir (Özoğul, Gür, Altunoğlu,2013).

Toplumumuzda bir mesleğin ekonomik getirisi mesleğin toplumsal saygınlığını belirleyen en önemli faktör olarak görülmektedir. Ekonomik kazançları açısından doktorluk, avukatlık, mühendislik vb. gibi gelir düzeyi yüksek meslek grupları ile karşılaştırıldığında öğretmenliğin statüsü düşük bir meslek olduğu söylenebilir. Ayrıca ülkemizde öğretmenlerin aldıkları maaş diğer ülkelerdeki maaşlarla karşılaştırıldığında belirgin bir fark göze çarpmaktadır (Özoğlu,2010).

TÜİK verilerine göre Türkiye’de öğretmen maaşlarının ancak ek ders ücretleri ile beraber ülke ortalamasına çıkabildiği görülmektedir. Bu durum mesleğin statüsünü olumsuz etkilemektedir (Turan,2017).

Tablo 3.Türkiye’de Mesleklerin İtibarı

SIRA	MESLEK	SKOR
1	Tıp Doktoru	88,3
2	Üniversite Profesörü	83,32
3	Hâkim	82,17
4	Öğretmen	80,98
5	Diş Hekimi	79,5
6	General	78,31
7	Vali	78,15
8	Yüzbaşı	77,9
9	Büyükelçi	76,23
...
111	Boyacı	48,67
112	Demirci	48,66
113	Tabelacı	48,34
114	Bahçıvan	48,08

Birçok ülkede öğretmenlik mesleği, kadınların çoğunlukta olduğu öteki meslekler gibi hekimlik, hâkimlik, mühendislik gibi mesleklere oranla daha az saygın kabul edilmektedir. Bu durum da mesleğin statüsünde cinsiyetin etkisini ortaya koymaktadır (Yurdakul, vd. ,2016).

2015 yılında yapılan “Türkiye’de Çalışma Yaşamı ve Mesleklerin İtbarı” isimli çalışmada öğretmenlik mesleğinin 4.sırada olması dikkat çekmektedir (Sunar, vd. , 2015)

Bu araştırma toplumun öğretmenlik mesleğine duyduğu saygıyı göstermesi açısından dikkat çekicidir. Ekonomik getirisi açısından listedeki birçok mesleğin gerisinde olmasına rağmen mesleğin statüsü yüksek çıkmıştır.

2013 yılında yapılan ve 21 ülkenin karşılaştırıldığı “Küresel Öğretmen Statüsü” adlı çalışma öğretmenlerin toplumdaki ve diğer mesleklerle karşılaştırılmalı statüsünü tespit etmek için her ülkeden 1000’e yakın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada katılımcıların öğretmenlik mesleğini “doktor, devlet dairesinde müdür, sosyal görevli, hemşire, kütüphaneci” meslekleri ile karşılaştırmaları istendiğinde Türk halkı öğretmenlik mesleğinin kütüphaneciliğe denk olduğunu belirtmiştir.

Türkiye’de öğretmenliğin “kutsal bir meslek” olduğu toplumun her kesiminde her zaman kabul görmüştür. Öğretmenlere karşı kültürel saygı her zaman var olmuştur.

Geçmişten Bugüne Türk Toplumunun Öğretmen Algısı

Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda yeni rejimin ve getirdiği yeniliklerin halka benimsetilmesi görevi öğretmenler tarafından yerine getirilmekteydi. Ülkenin dört bir tarafına giden öğretmenler köylerdeki tek aydın ve devletin birer temsilcisi olarak toplumda oldukça saygın bir konumdaydı. O yıllarda bilgiye kolay ulaşılabilmesi, lise ve üniversite düzeylerinde okuyan kişi sayısının az olması öğretmeni toplumda önemli kılardı. Ancak zamanla teknolojik, ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmeler öğretmenin bu konumuna olumsuz etki etmiştir.1950’lere kadar neredeyse tek bilgi kaynağı olan öğretmenin bu gelişmeler sonucunda rolünde değişiklik olduğu görülmektedir (Mutluer ve Yüksel,2019).

1970’li yıllarda kapatılamayan öğretmen açığını gidermek amacıyla öğretmenlik mesleğinin statüsünü zedeleyecek birtakım yama uygulamalara gidilmiştir.1980’lerden itibaren öğretmen eğitimini reforme etme çabaları artmıştır. Ancak bu çalışmalar temel bir çelişki içermektedir. Öğretmenler bir yandan daha fazla sorumlu olarak tanımlanırken diğer yandan onları daha az etkili ve özgür kılacak bir sistemin inşa edildiği görülmektedir (Özoğlu, Gür ve Altunoğlu,2013).

Tarihsel sürece bakıldığında öğretmenlik mesleğinin statüsünün inişli çıkışlı bir grafiğinin olduğu, bazı yıllarda övüldüğü bazı yıllarda ise küçümsendiği görülmektedir. Öğretmenliğin geçmişte de günümüzde olduğu gibi alt ve orta gelir grubuna mensup kişilerin yöneldiği, ortalamanın biraz üstü bir statüye sahip olduğu araştırmalarda görülmektedir (Turan,2017).

Öğretmenlik mesleğinin sahip olduğu sosyal statünün son yıllarda giderek değer kaybettiği ve öğretmenliğin statüsünün yetersiz olduğu görülmektedir. Buna rağmen öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini severek seçtikleri, meslekten manevi haz bekledikleri, tüm olumsuzluklara rağmen mesleği bırakmayı düşünmediklerini söylemeleri bu mesleğin kutsal bir meslek olduğuna işaret etmektedir (Aydın, Canavar ve Akın,2018).

MEB yasal dayanaklarında öğretmenliği bir “uzmanlık” mesleği olarak belirtmişse de doğru olan bu görüş kâğıt üzerinde kalmış; hatta yapılan uygulamalar ile bakanlık bu mesleğin özel bir ihtisas değil herkesin yapabileceği bir iş olduğunu gösteren adımlar atmıştır (Akyüz,2003). Son dönemlerde öğretmenliğin statüsü düşük ve herkes tarafından yapılabilecek bir meslek olarak algılandığı ve “başka hiçbir şey olamazsan öğretmen olursun” anlayışının yaygınlaştığı görülmektedir (Özsoy, vd. ,2010).

Cumhuriyetten günümüze tutarlı bir öğretmen yetiştirme politikası takip edilememiş, değişen siyasi yönetimlerle öğretmen yetiştirme anlayışları da sürekli değişmiş, üniversite seviyesinde ortak bir öğretmen yetiştirme görüşü benimsenememiş, öğretmen yetiştiren kurumlarımızın fiziksel alt yapı sorunları giderilememiştir. Benzeri sebeplerle bu meslek cazip hale getirilememiş ve mesleğin toplumsal statüsü giderek düşmüştür (Can, vd. ,1999).

Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsünün Cumhuriyet döneminde yüksek seviyelerde iken günümüzde oldukça düşük seviyelere gerilediği görülmektedir (Kara,1996).

Eğitim planlamalarındaki yanlış kararlar ve aksaklıklar ile eğitim sistemine yapılan düzensiz ve gelişigüzel müdahaleler sebebiyle oluşan öğretmen ihtiyacını kapatabilmek için öğretmen niteliği taşımayan kişilerin mesleğe alınması uygulamalarının öğretmenliğin statüsünü geçmişten bugüne zedelediği görülmektedir. Türkiye’de öğretmenlik kapısı sürekli olarak farklı meslek gruplarından insanlara açık olmuş, öğretmenlik kolay elde edilebilen ve herkesin yapabileceği bir meslek haline getirilmiştir. Adeta bu meslek elinde bir diploması olup da kendi alanında iş bulamayanların umudu olmuştur. Tüm bu yanlış uygulamalar, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını zedelemiştir (Çelikten, Şanal ve Yeni,2005).

Öğretmenlik mesleğinin saygınlığı 1970’li yıllara kadar korunduğu; fakat sonraki yıllarda ülkemizdeki hızlı toplumsal değişimler ve sanayileşme ile beraber giderek gerilemiştir.1980’li yıllarda Özal dönemiyle birlikte liberal ekonominin güç kazanması ile yeni meslek gruplarının

ortaya çıkması, memurların ekonomik kazançlarının giderek düşmesi ile birlikte mesleğin eski saygınlığı kaybolmuştur (Erden,2005).

Değişen yaşam şartları, bilgi teknolojilerinin gelişimi dünya genelinde eğitim seviyelerinin ve sunulan eğitim hizmetinin değişimi ve bunlara ulaşılabilirliğin artması ile öğretmenlerin geçmişteki statüsünün düştüğü görülmektedir (Mutluer ve Yüksel,2019).

Öğretmenlerin mesleki beceri ve bilgilerinin artırılması amacıyla yürürlüğe giren ve öğretmenleri “öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen” olmak üzere derecelere ayıran “Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği” nin kaldırılması ile öğretmenlerin mesleki açıdan kendilerini geliştirme isteklerinin kısıldığı ve bu durumun mesleğin toplumsal statüsüne olumsuz etki ettiği görülmektedir (Aydın , Canavar ve Akın,2018).

Nurettin Topçu 1960 yılında “Türkiye’nin Maarif Davası” isimli eserinde öğretmenliği şöyle tarif eder: “Muallimlik ne bir iman ve irşat yolu ne de fikir ve kültürün otorite merkezidir. Hatta bir meslek bile değildir. Sadece küçük bir memuriyettir. Muallim, örnek adam da değil, boynu bükük bir memur, salahiyetsiz bir öğretici, müdürünün emrinde çalışan bir baremlidir.” (Topçu,1960: 90).Toplumun öğretmenlik mesleğine bakış açısını yansıtmaya açısından bu cümleler dikkat çekicidir.

Tarihsel ve kültürel olarak yüceltilen öğretmenlik mesleğinin sahip olduğu şartların öğretmenleri mutlu edecek bir düzeye geldiğini söylemek oldukça güçtür. Öğretmenler kendilerini ilgilendiren konularda geçmişten bugüne profesyonel görüşlerinin alınmaması sebebiyle motivasyon kaybı yaşamaktadırlar. Bu durum mesleki doyumu olumsuz etkilerken öğretmenlerin kendilerini tükenmiş hissetmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca günümüze kadar hiçbir dönemde düzenli bir öğretmen ihtiyacı analizi yapılamadığı için öğretmenlik mesleğine kimlerin alınacağına dair sürekli farklı politikalar uygulanmıştır. Bu durum da mesleğin statüsünü gün geçtikçe zayıflatmıştır (Yurdakul, vd. , 2016).

Geçmişten bugüne bakıldığında öğretmen yetiştirme sistemindeki bazı yanlışların statüye olumsuz etkisi görülmektedir. Bilimsel verilere dayanmayan, günü kurtarmak amaçlı, sürekli yön değiştiren bir öğretmen yetiştirme sisteminde öğretmen adaylarının akademik altyapısına ve okul deneyimine gereken önem verilmeden mezun olmaları sistem içindeki nitelikli çalışan oranı ve dolayısıyla mesleğin saygınlığını olumsuz etkilemektedir (Güven, 2010).

Bir başka çalışmada da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu mesleğe başladıkları yıllara kıyasla mesleğin toplumsal statüsünde bir düşüş yaşandığını belirtmişlerdir (Mutluer,2018).

Öğretmenlik toplumsal faydayı amaçlayan bir meslektir; yıllarca toplum tarafından değer görmüştür. Ancak incelenen çalışmalar ışığında bu mesleğin toplum, okul ve öğretmenler gözünde bir itibar kaybı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibar kaybına sebep olarak da; yöneticilerin tutumları, halkla iç içe olmak, eğitim fakültelerinin niteliksiz eğitimi, eğitim fakültelerinin kontenjan fazlalığı, eğitim fakültesi dışında da formasyon ile öğretmen olma hakkı verilmesi, ücretlerin yetersiz oluşu, sosyal medya ve iletişim kanallarının olumsuz dili, kolay ulaşılabilen bir meslek oluşu gösterilebilir. Tüm bu sebepler geçmişten günümüze öğretmenlik mesleğine bakışı değiştirmiştir (Kıran, Durmuş ve Sucu,2019).

Geçmiş yıllar ile kıyaslama yapan öğretmenler, mesleğe ve öğretmenlere geçmişte daha fazla saygı gösterilirken günümüzde bu saygının azaldığını düşünmektedirler. Son yıllarda ortaya çıkan değişimlere bağlı olarak sosyal algıdaki değişim bu durumu açıklar niteliktedir (Doğan,2018).

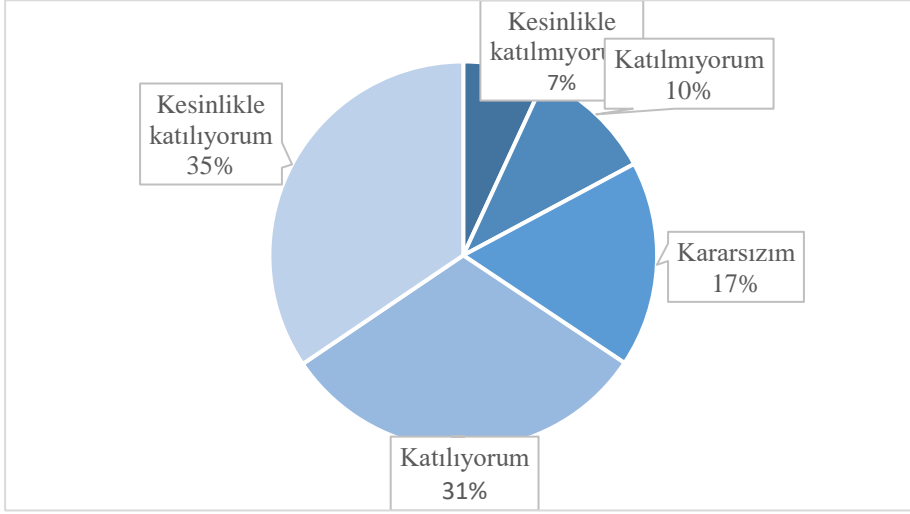
Bugüne baktığımızda öğretmenin toplumsal rollerinin giderek azaldığını ve sadece belli bilgileri öğrencilere aktaran teknik bir elemana dönüştüğünü söylemek mümkündür (Bek, 2007).

Öğretmenlerin Bakış Açısından Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü

Araştırmalara göre öğretmenlerin büyük bir bölümü mesleğe başladıkları yıllara kıyasla mesleğin toplumsal statüsünün düşüştü olduğunu belirtmektedirler. Bazı öğretmenler günümüzde mesleğin statüsünü düşük, bazıları ise orta düzeyde olarak tanımlarken hiçbir öğretmenin mesleğini yüksek statülü olarak tanımlamadığı görülmektedir (Mutluer ve Yüksel,2019).

Öğretmenlerin çoğunun kendilerini merkezden verilen kararların pasif bir uygulayıcısı olarak gördükleri ve ülkemizde öğretmenlerin mesleki özerkliklerinin yetersiz olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Türkiye'deki öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin de oldukça yüksek olduğu araştırmalarda ortaya konmuştur. Katılımcıların yaklaşık yarısı, kendisini mesleğinden duygusal olarak uzaklaşmış hissetmektedir (Yurdakul, vd. , 2016).

Öğretmenlerin, mesleklerinin toplumsal statülerinin zamanla değiştiğine dair görüşlerini içeren çalışmalar da mevcuttur.

Şekil 2.Öğretmenlerin Toplumsal Statülerinin Gün Geçtikçe Düştüğüne İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kaynak: (Yurdakul, vd. ,2016)

Bir diğer çalışmada katılımcıların %90,7'si, MEB yetkililerinin öğretmene değer vermediğini belirtmeleri dikkat çekicidir. Mesleğin statüsünün düşüklüğünün sebepleri olarak; öğretmen yetersizlikleri, mesleğin ekonomik getirilerinin düşüklüğü, bu mesleğin herkesin yapabileceği bir meslek olarak algılanmasına sebep olan politikalar, mesleğin rahat ve kolay bir meslek olduğuna dair görüşlerin basın ve sosyal medya araçlarında sıklıkla vurgulanması gösterilebilir (Ulutaş,2017).

Mesleklerini içsel bir bakışla değerlendiren öğretmenler, kendilerinden kaynaklı sorunlar olarak; teknolojinin ve bilgiye ulaşım yollarının gelişmesi ve çeşitlenmesi, öğretmenin kendini bu yeniliklere uygun şekilde geliştirememesi, bazı öğretmenlerin yanlış davranışları, beklentileri karşılayamama ve meslekle duygusal bir bağ kuramama olarak belirtmişlerdir. Dışsal bir bakışla mesleklerini değerlendiren öğretmenlere göre; yaşam standartlarının düşüklüğü, mesleğin önemsiz görülmesi, öğrencinin istek ve taleplerinin daha çok dikkate alındığı politikalar, öğretmen sayısının fazla olması, öğretmen yetiştirmede yaşanan kalite sorunları, öğretmenin özerk olamaması gibi unsurlar mesleğin statüsünü olumsuz etkilemektedir (Keskin ve Yüceer, 2017).

Öğretmenlerin mesleki imaj konusunda kendilerini yeterli ve donanımlı gördükleri; yalnız toplumun öğretmenlere olan saygısının azaldığı ve beklentilerinin değiştiği vurgulanmaktadır (Doğan,2018).

Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun mesleklerinin imajı konusundaki görüşleri olumsuzdur. Bunun sebepleri olarak ise bazı öğretmenlerin davranışlarını, toplumun bakışını, politikacıların yaklaşımının olumsuz oluşunu göstermektedirler (Özdemir ve Orhan,2019).

Halen Görevde Olan Farklı Kıdemlerdeki İki Öğretmenin Mesleklerinin Statüsüne Yönelik Algısı

Çalışmaya katkı sunması bakımından halen göreve devam eden biri mesleğinin henüz başında, biri mesleğe yıllarını vermiş iki öğretmenden internet ortamında yapılandırılmış görüşme formu gönderilmek suretiyle görüş alınmıştır.

Mesleğin toplumsal statüsüne dair görüşlerinin sorulduğu soruda mesleğinde 6.yılıni çalışan öğretmen; özellikle öğrenci üzerindeki hâkimiyetin azalması ve yönetmeliklerde yapılan ve öğretmeni sınırlayan bazı değişiklikleri gerekçe göstererek statülerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Aynı soruda mesleğinde 35.yılıni çalışan öğretmen; öğretmenliğin sorumluluğu çok yalnız yetkisi az bir meslek olmasını gerekçe göstererek statülerinin düşük olduğunu belirtmiştir.

Geçmiş yıllara göre mesleğin kazanım ve kayıplarını irdeleyen soruya her iki öğretmen de aynı doğrultuda cevap vererek hizmet içi eğitim olanaklarına daha kolay ulaşılabilir olmasını ve ekonomik durumun önceki yıllara nazaran iyileştirilmiş olmasını kazanım olarak değerlendirmişlerdir. Teknolojinin eğitime girmesiyle bilgiye ulaşımındaki çeşitlilik, öğrenci odaklı politikalar sebebiyle saygınlığının azalmasını ise mesleğin kayıpları olarak sıralamışlardır.

Öğretmenlik mesleğine duyulan saygının azalmasına gerekçe olarak ise disiplin ve sınıf geçme yönetmeliğinde yapılan öğrenci lehine değişiklikler, yaşanan kültürel değişiklikler, yanlış öğretmen davranışlarının genele yayılması ve medyadaki olumsuz dil gösterilmiştir.

Öğretmenin kişisel özelliklerinin mesleğin statüsüne olumsuz etkilerini irdeleyen soruda; öğretmenlerin kendini yenileme ve geliştirme ihtiyacı duymaması, işini severek yapmama, yanlış meslek seçimi ve teknolojik gelişmelere ayak uyduramama gibi sebeplerin olumsuz etkiye yol açtığı vurgulanmıştır.

Ekonomik şartların mesleğin statüsüne etkisini ise olumlu cevaplayan öğretmenler; maddi sıkıntı çeken öğretmenin kendini işine tam anlamıyla veremeyeceğini, bunun da çeşitli olumsuzlukları ardından da statüye olumsuz etkiyi beraberinde getireceğini belirtmişlerdir.

Mesleğe kabul şartlarının statüye etkisini araştıran soruda 6.yılıni çalışan öğretmen; bu mesleğin insana hizmet işi olduğunu belirterek mesleğe kabulde aranan şartlarda özellikle bu beceriye odaklanması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı soruda 35.yılıni çalışan öğretmen ise; gelişime açık, iletişim becerileri yüksek, lider özellikleri taşıyan, kriz yönetebilen, grup çalışmasına uygun kişilerin bu mesleğe kabul edilmesi gibi kriterlerin titizlikle uygulanmaması durumunda mesleğin statüsünün yükselmeyeceğini vurgulamıştır.

Mesleğe kabulde uygulanan sınavları her iki öğretmen de yetersiz bularak akademik beceriler yanında sosyal becerileri de ölçen ölçeklerin kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Mesleğinde 35.yılına çalışan öğretmen, özellikle iki yıl uygulamalı eğitim olmadan mesleğe kabulü sakıncalı bulduğunu belirtmiştir.

Toplumsal statünün yükseltilmesi için 6.yılına çalışan öğretmen; öğretmen değerlendirmelerinin daha etkin yapılması, zorunlu hizmet içi eğitimlerin artırılması, öğretmenin karar alıcı rolünün daha aktif olması, medyanın kullandığı olumsuz dilin değişmesi ve bakanlığın itibarı arttıracak çalışmalar yapması gibi öneriler sıralamıştır. Mesleğinde 35.yılına çalışan öğretmen ise; öncelikle öğretmenin mesleğini sevmesi, kendine saygı duyup kendini sürekli geliştirme merakının olması, toplumdaki olumsuz bakışı değiştirecek iyi örneklerle vurgu yapılması, daha çok takdir edilmesi şeklinde önerilerini sunmuştur.

Yeniden bir fırsat verilse tekrar bu mesleği seçip seçmeyeceklerini irdeleyen soruya mesleğinde 6.yılına çalışan öğretmen olumlu yanıt verirken mesleğinde 35.yılına çalışan öğretmen, kendisini daha değerli hissedebileceği bir mesleği seçebileceğini belirtmiştir

2. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü ve toplum nezdindeki algılanışı üzerine derinlemesine bir literatür taraması yapılmıştır. Buna bağlı olarak da çok çeşitli bulgular elde edilmiştir. Araştırmaya göre öğretmenlik mesleği tarihin ilk dönemlerinden bu yana kutsal kabul edilmiş nadir mesleklerden biridir. Buna karşılık toplumsal statüsü her zaman yüksek kalmamıştır. Geçmiş yıllarda, özellikle köylerde okuryazar kişi sayısının az olduğu dönemlerde bilginin tek kaynağı olan öğretmenlik çok saygı duyulan bir meslek olarak karşımıza çıkarken günümüze doğru sosyal şartların da değişimiyle bu algı da değişmiştir. “Bana bir harf öğretmenin kırk yıl kölesi olurum.” anlayışından uzaklaşmış, saygı göstermenin ötesinde çoğu zaman da şiddete maruz kalmış bir meslek grubu haline gelmiştir. Mesleğin toplumsal statüsünün Cumhuriyet döneminde yüksek iken günümüzde düşük olduğu söylenebilir (Kara,1996). Çalışma süresince incelenen kaynaklara bakıldığında toplumdaki bu algının değişim sebebi olarak birçok faktör karşımıza çıkmaktadır. Önem sırası gözetmeksizin bu faktörlere değinmek isterim. Öncelikle eğitim sisteminin kalitesinin öğretmen kalitesini, öğretmen kalitesinin de eğitim sisteminin kalitesini besleyen unsurlardan olduğu asla unutulmamalıdır. Bu ikisi yükselişte olduğunda öğretmenlik mesleğinin toplumdaki statüsü de yükselecektir.

Eğitimde kaliteyi arttırmanın ön koşulu, mesleğini severek yapan ve mesleğin gerektirdiği beceri ve donanımlara sahip kişilerdir. Öğretmenlik mesleğine kabulden çok daha öncesinde,

üniversite tercih döneminde öğrencilerin iyi yönlendirme yapılarak öğretmenlik mesleğinin onlardan beklentilerini bilerek tercihte bulunmaları çok önemlidir. Lisans düzeyinde verilen eğitimin kalitesi de çıktılarını belirleyeceğinden asla göz ardı edilemeyecek bir konudur. Mesleğe kabulde akademik becerileri ölçen sınavların yanında öğretmenlerin tutum ve davranışlarını ölçen ölçeklerin kullanılmayışı eğitim sistemimizin bir diğer sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir mesleğin toplumdaki statüsünü belirlerken bireylerin baktığı ilk faktörlerden biri maddi getirisi. TÜİK verilerine göre Türkiye’de öğretmen maaşları ancak ek ders ücretleri ile ülke ortalamasını yakalayabilmektedir (Turan, 2017). Bu nazarla bakıldığında öğretmen gelirlerindeki düşüklük-geçmiş yıllara oranla çok fazla iyileştirilmiş olsa da- benzeri konumlarda görev yapan diğer bazı mesleklere kıyasla statüsünü olumsuz etkilemektedir. Ayrıca ekonomik anlamda sıkıntı yaşayan bir öğretmenin kendisini mesleğine vermesi zihnen pek mümkün görünmemektedir. Özellikle performans ve başarı eksenli maaş artışı eğitimdeki kaliteyi etkilemesi açısından da daha rasyonel bir çözüm olabilir (Ünsal,2018).

Birçok yasal dayanakta bir uzmanlık mesleği olarak zikredilen öğretmenliğin ne yazık ki halen bir meslek kanunu bulunmamaktadır. MEB yasal metinlerinde “uzmanlık mesleği” olarak tarif edilen öğretmenliğin bu tanımı kâğıt üzerinde kalmış, mesleğin itibarı zarar görmüştür (Akyüz,2003).

Geçmiş dönemlerde yapılan bazı yanlış uygulamaların da statüye etkisi kaçınılmazdır. Öğretmenlik eğitimi almamış kişilerin mesleğe kabulü beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. “On beş günde kabak bile yetişmez; ama öğretmen yetiştiririz.” gibi bir açıklama ile ülkemizde geçmiş yıllarda öğretmen atamasının yapıldığı bir gerçektir (Altan, 2017). Bu durum toplumda; “Hiçbir şey olamazsam öğretmen olurum.” anlayışını yerleştirmiş ve öğretmenlik mesleğinin herkesçe yapılabilecek basit bir meslek olduğu algısını oluşturmuştur. Halen de bu algının izlerini toplumda görmek mümkündür. Aynı eğitimi almış kişilerin farklı istihdam şekilleri ile meslekte yer alması da yine yanlış politikaların statüye olumsuz etkisi olarak değerlendirilebilir.

Politika üretenlerin öğretmene verdiği değer onların üslup, tavır ve davranışları ile topluma yansımaktadır. Bu sebeple öğretmenin toplumsal değerinin ve statüsünün yükselmesi politika üretenlere de ciddi anlamda bağlıdır. Özellikle sendikalaşmaya bağlı olarak öğretmenlerin hiçbir meslekte görülmediği kadar ayrılmış olması da çok ciddi bir sorun olarak ortadadır. Mesleğin statüsüne verilen en büyük zararlardan biri de budur ki öğretmenler en temel, en mühim konularda dahi kendi içlerinde bir birlik gösterememektedirler.

Öğretmenlerin kişisel özellikleri de mesleğin statüsünü etkileyen bir unsurdur. Bazen bir kişinin yaptığı bir hata tüm mesleğe genellenebilmektedir. Öğretmenin kendine ve mesleğe saygı duyarak sürekli gelişim içinde olması, yenilikleri takip etmesi ve çağın gerisinde kalmaması çok önemlidir. Günümüzde teknolojiyi çok iyi kullanan bir nesille karşı karşıya olan öğretmenin bu becerilerden uzak olması düşünülemez. Öğrencisi ile aynı dili konuşamayan bir öğretmenin meslekte başarılı olması imkânsızdır. Yeni neslin bilgiye ulaşma yöntemleri bile oldukça farklıdır. Bu sebeple öğretmenin öğrencisine ulaşabileceği tüm kanalları öğrenmesi, takip etmesi ve bu alanda merakla sürekli bir gelişim içinde olması şarttır.

Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki statüsünü etkileyen bir başka faktör de medyadır. Çağımızın medya kanallarının çeşitliliği ve kolay ulaşılabilirliği ile artık kişiler istedikleri algıyı çok kısa sürede oluşturabilmektedirler. Bu sebeple medya organlarında kullanılan olumsuz dil mesleğe duyulan saygıyı çok kolay zedeleyebilmektedir. Medya yöneticilerinin MEB ile işbirliği içinde hareket edebilmeleri önemlidir. Bunun yanında yanlış öğretmen davranışlarının geneli etiketleyeceği unutulmadan öğretmenlerin de mesleğin statüsüne olumsuz etki edecek tutum ve davranışlardan özellikle kaçınmaları gerekmektedir.

Mesleğin toplumsal statüsünü ve algısını etkileyen bir başka konu ise öğretmenlik mesleğinde kariyer basamaklarının olmayışıdır. Bir öğretmen kendine hedef olarak ancak idareci olmayı alabilir ki bu çok farklı bir alandır ve farklı beceriler ister. Öğretmen olarak kalıp meslekte ilerleme şansı olmayan öğretmenin kendini geliştirmeye dair motivasyonu da yetersiz olacaktır. Bu durumun bile başlı başına öğretmen kalitesini, bunun doğal bir sonucu olarak da eğitimin kalitesini olumsuz etkilediği çok açıktır.

Bir milletin bekasını sağlayacak olan tüm özellikleri, değerleri, kazanımları milli eğitim yoluyla yeni nesillere aktarılmaktadır. Bu anlamda MEB, devlet yönetiminin hiç kuşkusuz en önemli organlarından biridir. Bakanlık bünyesinde görev alan kişilerin sayıca fazla olması ve alınan kararların da toplumda etkilemediği ailenin neredeyse olmayışı MEB'in işini gerçekten zorlaştırmaktadır. Bu durumun toplumca farkına vararak toplumun her kademesindeki her kişinin üzerine düşeni yapması önem arz etmektedir.

Öğretmenlik mesleği birtakım beceri ve kişilik özelliklerine sahip olmayı gerektirir. Bu sebeple özellikle lise son sınıfta okuyan ve tercih yapacak öğrencilere çok iyi yönlendirme yapılarak mesleğin istediği özelliklere sahip olanlar eğitim fakültelerine yönlendirilmelidir. Eğitim fakültesine gelmiş ancak mesleği yapabilme konusunda endişe yaşayanlardan isteyenlere farklı bölümlere geçiş hakkı tanınmalıdır. Eğitim fakültelerinin kontenjanları sınırlandırılmalı, yeterli sayıda ama kaliteli yetişmiş mezun vermeleri sağlanmalıdır. Bu açıdan fakültelerdeki öğretim

üyelerinin seçimi ve sayıları da önemle takip edilmelidir. Öğretmen yetiştiren bölümlere donanımlı ve kaliteli bireylerin yönelebilmesi için de bölümlerin cazibesini arttıracak çalışmalar yapılmalıdır.

Göreve alınacak öğretmenlerin seçiminde sadece akademik becerilere bakılmamalı, öğretmenin tutum ve davranışları ile psikolojik durumu da tespit edilmelidir. Ayrıca görevdeki öğretmenlerin değerlendirilmesi konusu da bir sorundur. Şu anki uygulamada öğretmen değerlendirme sistemi olması gerektiği şekilde yürütülmemektedir. Öğretmen değerlendirme yetkisi müdürlere verilmiş ancak iş yoğunluğu sebebiyle çoğu zaman ihmal edilmektedir. Göreve alınırken titizlikle seçilmiş olsa dahi-ki uygulama bu şekilde değil-geçen zamanla birlikte öğretmenin geldiği konumun tespiti ve gerekirse alınacak önlemlerin ve uygulanacak eğitimlerin belirlenmesi eğitimin kalitesini doğrudan etkileyen bir konudur.

Halen görevde olan öğretmenlere-kısmen yapıyor olsa da yaygınlaştırılmalı- lisansüstü eğitim imkânları sunulmalı ve bu konuda çeşitli maddi ve manevi kolaylıklar sağlanmalıdır.

Seçim döneminde bir hedef olarak belirlenmiş ancak henüz politika üreticiler tarafından hayata geçirilememiş olan Öğretmenlik Meslek Kanunu bir an önce çıkarılmalı ve öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olduğu vurgulanmalıdır.

Özellikle öğretmene şiddet konusunda daha gerçekçi adımlar atılmalıdır. Şiddet vuku bulduğunda devleti yönetenlerin ve tüm sendikaların birlik içinde tepki vermesi gereklidir. Bu konuda caydırıcı cezaların yasa koyucular tarafından belirlenmesi gerekmektedir. Bu anlamda şiddet gösterenlerin akıbetinin toplumla paylaşılması, alınan cezaların çokluğu benzeri olayların gerçekleşmesinin önüne geçmesi açısından önem arz etmektedir.

Öğretmenin çağa ayak uydurabilmesine olanak sağlayan tüm eğitim imkânlarına ulaşabilmesi mümkün kılınmalıdır. Bu anlamda MEB'in hizmet içi eğitim uygulamalarının hakkını teslim etmek gerekir. Çok farklı alanlarda isteyen öğretmenlere eğitim imkânı sunulmaktadır. Burada sorun bu eğitimlerin isteğe bağlı olmasındadır ki eğitimlere katılan öğretmenlerin genelde aynı kişiler olduğu görülmektedir. Özellikle bazı konularda eğitimlerin zorunlu olması gerektiği kanaatindeyim. Alınan hizmet içi eğitimlerin öğretmenin mesleki becerilerine katkısı takip edilmeli ve bu eğitimler öğretmenlere çeşitli durumlarda ayrıcalık sağlayabilmelidir. Mesleki kalitenin arttırılması ancak bu şekilde mümkün olacaktır.

Medyanın kullandığı olumsuz dil ile ilgili olarak MEB'in medya yöneticileri ile işbirliği yapması şarttır. Toplumsal statüyü ve algıyı olumsuz etkileyen örnekler yerine olumlu örneklerin medyada daha çok yer alması sağlanmalıdır. Medyanın kitlesel olarak toplumu etkileme gücünü olumlu yönde kullanması gerekmektedir (Ulutaş,2017). Özellikle sosyal

medyanın gücü fark edilerek bakanlık yetkililerinin daha çok olumlu paylaşım yapmaları gereklidir.

Öğretmenin başarısını etkileyen bir faktör olarak ödüllendirme mekanizmasının da daha aktif kullanılması gerekmektedir. Öğretmenlerin kişisel ya da ekip halinde gösterdikleri çabalar görmezden gelinmemeli layıkı ile ödüllendirilerek ve taltif edilerek bu durum bir teşvik unsuru haline getirilmelidir.

Öğretmenlik kariyer basamaklarının da tekrar gündeme alınması ve getirilmesi gerekmektedir. Bu sayede öğretmenin sürekli kendini geliştirme çabası içinde olacağı, mesleğin statüsünün yükseleceği öngörülebilir.

Tüm bunların bir bütün halinde değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Kaliteli nesiller yetiştirmemiz ve devletimizin bekası eğitimin kalitesine bağlıdır. Eğitimin kalitesini belirleyen en önemli faktör de öğretmendir. Bu sebeple öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün yükseltilmesi ve öğretmenin hak ettiği değeri görmesi önem arz etmektedir.

3.KAYNAKÇA

- [1]. Akyüz, H. (2001). *Eğitim sosyolojisinin temel kavram ve alanları üzerine bir araştırma*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- [2]. Akyüz, Y. (2003). Eğitim tarihimizde günümüze kadar öğretmen yetiştirilmesi ve sağlanması ilkeleri, uygulamaları. *Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu*, Sivas.
- [3]. Altan, M.Z. (2017). Öğretmenlik mesleği: Bugünü ve geleceği. *Eğitime Bakış Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 13(41). Ankara.
- [4]. Ataünal, A. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir insan*. Ankara: 20 Mayıs Eğitim Kültür ve Dayanışma Vakfı Yayınları.
- [5]. Aydın, R. ,Canavar, O. ve Akın, A. (2018). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleği ve öğretmenlerin toplumsal statülerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *21.Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Dergisi*, 7(21):965-990.
- [6]. Balcı, E. (1991). Öğretmenlerin sosyal statüsü ve ödüllendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6:121-128.
- [7]. Bek, Y. (2007). Öğretmenin toplumsal /mesleki rolleri ve statüsü. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- [8]. Bozbayındır, F. (2019). Öğretmenlik mesleğinin statüsünü etkileyen unsurların öğretmen görüşleri temelinde incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72).
- [9]. Can, S. ,Can, Ş. ve Durukan, E. (1999). Cumhuriyetten günümüze öğretmen ve öğretmenin yetiştirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1). Erzurum.
- [10]. Ceviz, H. (2018). Toplumdaki öğretmenlik mesleğine ilişkin algı ile öğretmenin mesleki motivasyonu. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- [11]. Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2005/2:207-237.
- [12]. Dewey, J. (1987). *Özgürlük ve kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [13]. Doğan, Ö. (2018). Öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlik mesleğinin imajı. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- [14]. Duman, T. (1991). *Türkiye’de ortaöğretime öğretmen yetiştirme (Tarihi gelişimi)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- [15]. Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

- [16]. Gökçe, B. (1984). *Ortaöğretim gençliğinin beklenti ve sorunları*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- [17]. Gönülaçar, Ş. (2016). Türkiye’de öğretmen imajı ve itibarı üzerine bir inceleme. https://www.academia.edu/attachments/41461508/download_file?st=MTU4ODg4MTZOSw5Mi40NC40MS4xNiw3NDIzODA0&s=profile. (03.04.2020)
- [18]. Güven, D. (2010). Profesyonel bir meslek olarak Türkiye’de öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 27(2):1-9.
- [19]. ILO/UNESCO. (1966). *Recommendation concerning the status of teachers*. Paris. UNESCO.
- [20]. Kara, E. (1996). Öğretmenlerin statü düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [21]. Kaya, Y.K. (1984). *İnsan yetiştirme düzenimiz. Politika, eğitim, kalkınma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- [22]. Keskin, S.C.ve Yüceer, D. (2017). Geçmişten günümüze öğretmenlerin gözünden bir meslek olarak öğretmenlik mesleği. *Turkish Studies*.12(14):85-104.
- [23]. Kıran, A. B. ,Durmuş, E. ve Sucu, N.N. (2019). Öğretmenlik mesleğinin itibar kaybı nedenleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi(TURKSOSBILDER)*. 4(1):8-13.
- [24]. Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmenlik mesleği ve genel yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Ankara.
- [25]. Milli Eğitim Vakfı. (2014). Türk milli eğitim sisteminin yasal dayanakları. Ankara.
- [26]. Mutluer, Ö. (2018). Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsü: bir olgubilim çalışması. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bursa.
- [27]. Mutluer, Ö. ve Yüksel, S. (2019). Emekli ve kıdemli öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsü hakkındaki görüşleri. *28.Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- [28]. Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3:187-193.
- [29]. Özdemir, T.Y. ve Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin “öğretmenlik mesleğinin imajı” hakkındaki görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*. 9(4):824-846.
- [30]. Özkale, U.S. (2016). Öğretmenlik mesleğinin toplumdaki statü ve saygınlığının azalmasının nedenleri ve çözüm önerileri. Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

- [31]. Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. *Seta Analiz Dergisi*. 17:1-40.
- [32]. Özoğlu, M., Gür, B.S. ve Altunoğlu, A. (2013). Türkiye’de ve dünyada öğretmenlik etorik ve pratik. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. 54(10).
- [33]. Özsoy, G., Özsoy, S. ,Özkara, Y. ve Memiş, A.D. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online Dergisi*. 9(3):910-921.
- [34]. Sunar, L., Kaya, Y., Otrar, M., Nerse, S., Demiral, S. (2015). Türkiye’de çalışma yaşamı ve mesleklerin itibarı araştırması, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [35]. Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- [36]. TDK Sözlük, (2020). sozluk.gov.tr. (25 Mayıs 2020’de ziyaret edildi.)
- [37]. Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Kendi Basımı.
- [38]. Topçu, N. (1960). *Türkiye’nin maarif davası*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2017.
- [39]. Turan, İ. (2017). Tarihsel süreçte öğretmenlerin toplumsal statüsündeki değişim. *Uluslararası Öğretmen Eğitimi ve Akreditasyon Kongresi*. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- [40]. Ulutaş, P. (2017). Öğretmenlerin bakış açısından öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü. *Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [41]. Ünsal, S. (2018). Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin statüsüne ilişkin bir pareto analizi. *Sakarya University Journal of Education*. 8(2):111-130.
- [42]. Yetim, A. ve Göktaş, . (2004). Öğretmenin mesleki ve kişisel özellikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 12(2), Kastamonu.
- [43]. Yurdakul, S. , Gür, B.S. , Çelik, Z. Kurt, T. (2016). Öğretmenlik mesleği ve mesleğin statüsü, *Eğitim Bir Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 70(13).